
ZNAČENJE EVANGELIZACIJE I NOVE EVANGELIZACIJE U GOVORU CRKVENOG UČITELJSTVA

Nikola Bižaca, Split

UDK: 266.1
Pregledni članak
Primljeno 10/99

Sažetak

Govor središnjeg crkvenog učiteljstva o novoj evangelizaciji¹ proizašao je iz percepcije dubokog raskoraka između vrijednosti evanđelja i suvremene kulture. No, izjašnjavanja o toj temi usputna su i fragmentarna.

Stoga autor, analizirajući važnije vatikanske dokumente, a posebno razmišljanja Ivana Pavla II., pokušava na temelju podosta uopćenog govora o novoj evangelizaciji uočiti temeljne središnje elemente i pretežite strukturalne naglaske tog pastoralnog projekta.

U prvom dijelu prikazuju se važniji značenjski pomaci koje na razini središnjeg učiteljstva bilježi višedesetljetno promišljanje smisla i dosega evangelizacije, budući da duga pokoncilaska diskusija o evangelizacijskom poslanju Crkve predstavlja naravni kontekst govora o novoj evangelizaciji.

U drugom dijelu autor se bavi rekonstrukcijom sadržajnih naglasaka i konstanta pojma nove evangelizacije.

U zaključnim zapažanjima predloženi su motivi koji potiču Ivana Pavla II. na govor o novoj evangelizaciji te se ukazuje na određene nedorečenosti tog evangelizacijskog projekta.

Uvod

Jedna od trajnih tematskih preokupacija središnjega crkvenog učiteljstva jest nesumnjivo razmišljanje o strukturi i sadržaju evangelizacijskog poslanja Crkve. O tome se na razini učiteljstva raspravlja već više od tri desetljeća, praktički, od II. vatikanskog sabora, preko biskupskih sinoda sedamdesetih godina pa do pontifikata Ivana Pavla II., koji zapravo uvijek nanovo rasvjetljuju fenomen evangelizacije u svim njegovim vidovima. No, paralelno s govorom o evangelizaciji teče i razmišljanje o potrebi nove evangelizacije. Riječ je

¹ Radi se o ponešto prerađenom izlaganju na studijskom skupu pastoralnih djelatnika Hvarske biskupije koji je na temu "Nova evangelizacija i uloga laika" održan 2. rujna 1999. u Hvaru.

o jednom pojmu koji proizlazi iz percepcije krize u kojoj se našla Crkva u suvremenom svijetu ali i iz uvida u mnogovrsna vrijednosna lutanja i bezizlazja suvremene civilizacije.

Ono krizno u odnosima Crkve i suvremenog svijeta proizlazi dobrim dijelom iz činjenice da je razvoj kulture i društva afirmirao nove obrasce mišljenja, doživljavanja i življenja koji mnogim ljudima otežavaju, a često i onemogućuju pristup znatnom broju nosivih teoloških predodžaba i organizacijskih elemenata naslijeđenog kršćanstva.

Nabrojimo tako neke od zabrinjavajućih pojava: sekularizacija nastavlja svoje širenje, rastući individualizam i kritička racionalnost dovode do slabljenja pa i ugasnuća mnogih oblika tradicionalnog mišljenja i prakse, koji su oduvijek predstavljali psihološko i društveno-organizacijsko uporište crkveno organiziranog kršćanstva; na Zapadu, a u posljednje vrijeme i na Istoku, sustavno se urušavaju tradicionalni kršćanski ambijenti koji su dugi niz desetljeća predstavljali djelotvornu branu prodoru modernog mišljenja s njegovim nesumnjivim vrijednostima, ali i antivrijednostima; pohađanje bogoslužja trajno opada u svim sredinama ekonomski razvijenog svijeta, širi se religijski indiferentizam i u tradicionalno kršćanskim sredinama; postmoderna religioznost, sva u znaku subjektivnog doživljavanja, dobrano relativizira crkveno strukturirano kršćanstvo s njegovim veritativnim pretenzijama; tu su i ne lako rješivi problemi bioetike, ekologije i kobne makroekonomske neuravnoteženosti u odnosima sjevera i juga, koji kod mnogih suvremenika stvaraju dojam o nemoći tradicionalnog kršćanstva da primjereno i djelotvorno odgovori na te sasvim nove povijesne izazove.

Suočeni s takvim trendovima, učiteljstvo Crkve i teologija počinju pojačano razmišljati o strukturi globalnog poslanja Crkve u ovom našem svijetu. U tom kontekstu pojavljuje se pojam *evangelizacije*. Po sebi, to i nije neki osobito nov pojam. Riječ je zapravo o jednoj novozavjetnoj kategoriji.

1. BIBLIJSKI KORIJENI IZRAZA EVANGELIZACIJA

Propovijedati *euanghélion* izraženo je glagolima: *euanghelizésthai*, *keryssein*, *kathanghéllein*. Pavao je bio taj koji sustavno razmišlja o značenju evanđelja i propovijedanju evanđelja. *Euanghelion* postaje jedan od ključnih pojmova njegove teologije. U Pavlovoj teologiji imenica *euanghelion* vrlo često ne znači samo sadržaj propovijedanja nego i sam čin navješćaja (Rim 1,1; 2 Kor 8,18). Propovijedati evanđelje znači naviještati Božje spasenjsko

djelovanje u Isusovu utjelovljenju, smrti i uskrsnuću. No, za Pavla riječ evanđelje, odnosno evangelizirati nije tek pružanje doktrinarne informacije o nekim prošlim zbivanjima. *Euanghélion* je *nomen actionis*. Radi se o djelotvornoj i moćnoj riječi, koja stvara vjeru (Rim 1,16s; Fil 1,27), donosi oslobođenje i spasenje (1 Kor 15,2; Rim 1,16), sud (Rim 2,16), objavljuje slavu Kyriosa (2 Kor 4,4), Božju pravdu (Rim 1,17), prodire u život i stvara zajedništvo.²

Kada je riječ o sinoptcima, treba reći da Marko rabi izraz evanđelje u značenju koje je slično onom Pavlovom. Naime, za Marka je Isus Krist, njegov život i patnje, sadržaj, ali i autor evanđelja. Tamo gdje se evanđelje naviješta, tamo je Isus unazočen, tamo on djeluje, tako da su djela koja vjernik čini poradi evanđelja učinjena i poradi Isusa (Mk 8,35; 10,29).³

Kod Mateja evanđelje biva predočeno u prvom redu u svom doktrinarnom vidu, odnosno kao prenošenje u zajednici Isusova naučavanja o naravi Božjeg kraljevstva. Na toj liniji, koja u usporedbi s Pavlovom uporabom znači određeno značenjsko slabljenje izraza evanđelje i evangelizirati, nalazi se i Luka. Tako za razliku od Pavla koji pod terminom evangelizirati uvijek obuhvaća cjelokupno Isusovo spasenjsko djelo, kod Luke taj glagol postaje tehničkim izrazom za usmeno naviještanje, odnosno propovijedanje određene teme poput Božjeg kraljevstva (Lk 4,43; 8,1), Isusa (Dj 5,42; 8,35). Tako na jednome mjestu čak i djelovanje Ivana Krstitelja biva označeno izrazom evangelizirati.⁴

Jednom riječi, kod sinoptika, točnije kod Mateja i Luke uporaba termina evanđelje te s tim u svezi i glagola evangelizirati doživjela je određeni pomak koji je u prvi plan stavio doktrinarni vid, dok je ono cjelinsko, kristološko-energetsko značenje, nazočno kod Pavla pa i kod Marka, nekako dospjelo u drugi plan. Isto vrijedi i za pastoralne poslanice gdje se također evangeliziranje sve više razvija u nastojanje oko doktrinarnog posredovanja (1 Tim 1,18; 4,11; 2 Tim 1,13 s; 2,2).

No, u svakom slučaju, izrazi evanđelje i evangelizirati ne odnose se u NZ nikada na pisano izraženu riječ, nego uvijek na spasenjsku poruku koja je usmeno naviještena. Shodno tome nikada se ne

2 U. Becker, *Vangelo*, u: L. Coenen-E. Beyreuther-H. Bietenhard (pr.), *Dizionario dei concetti biblici del Nuovo testamento*, EDB, Bologna 1976., str. 1936.

3 *Isto*, str. 1936-1937; W. Kasper, *Il dogma sotto la parola di Dio*, Queriniana, Brescia 1968., str. 88-89.

4 U. Becker, *nav. dj.*, str. 1937; W. Kasper, *nav. dj.*, str. 89.

pojavljuje množinski govor o evanđeljima, nego se uvijek govori o navještaju (jednog) evanđelja.⁵

2. GOVOR UČITELJSTVA O EVANGELIZACIJI

Crkveno učiteljstvo, bilo da je riječ o biskupskim sinodama bilo o papinskim pobudnicama ili enciklikama, u svom nastojanju da reinterpretira globalno poslanje Crkve u uvjetima suvremenosti, ne odviše osjetljivim za tradicionalne načine shvaćanja i prakticiranja kršćanskog navještaja i djelovanja, nadovezuje se dobrim dijelom na novozavjetni, a posebice Pavlov govor o navještaju evanđelja.

U dokumentima učiteljstva evangelizacija označava sve one aktivnosti koje tvore globalno poslanje Crkve u svijetu, a usmjerene su na reaktualizaciju evanđelja, shvaćenog kao cjelokupni kristovski događaj. Dakle, kroz svoje evangelizatorsko poslanje Crkva želi ne samo navijestiti nego djelatno uprisutniti u određenoj povijesnoj situaciji Isusove riječi i djela te tako potaknuti zaživljavanje stvarnih dinamika preobrazbe i oslobođenja u svim dimenzijama ljudskog življenja u povijesti. Pritom bi evangelizacija u svojem sadržaju i metodi trebala crpsti svoje nadahnuće iz cjelokupnog Isusova života, njegovih stavova, izbora koji ga odlikuju u njegovoj jedinstvenosti.

Posebno se tu misli na Isusov životni stil, koji odiše unutarnjom slobodom. Isus, naime, zauzima stav protiv legalizma pismoznanaca, protiv samoopravdanja farizeja, kultnog ritualizma svećenika i levita. On se ne boji suprotstaviti se nepravедnoj vlasti, pa i onoj religijskoj svojega naroda. Isus odbacuje društvenu diskriminaciju te se stavlja na stranu siromaha, zapostavljenih i rubnih ljudi općenito, kojima je vesela vijest ponajprije namijenjena.

Imajući sve to u vidu, evangelizatorsko poslanje Crkve trebalo bi uvijek nanovo aktualizirati dvojaku dimenziju evanđeoskog događaja: transcendentalnu i horizontalnu dimenziju oslobođenja koje Isus svekolikim svojim životom unosi u povijest kao stvarnost, obećanje i poticaj istodobno.⁶

Na toj idejnoj podlozi stoje praktički svi dokumenti učiteljstva u kojima se u vremenu nakon II. vaticanskog sabora razmišlja o evangelizaciji. Svi oni promatraju evangelizaciju kao događajno uprisutnjenje evanđelja koje je usmjereno na mijenjanje života

⁵ U. Becker, *nav. dj.*, str. 1938.

⁶ J. Dupuis, *Evangelizzazione e missione*, u: R. Fisichella (pr.), *Dizionario di teologia fondamentale*, Cittadella, Assisi 1990., str. 413.

pojedince i njegovog društvenog okoliša. Zbog toga evangelizacija posjeduje nekoliko konstitutivnih dimenzija.

Jasno, nije nam ovdje moguće uzeti u razmatranje sve etape razmišljanja učiteljstva o evangelizaciji. Stoga ćemo se ograničiti samo na poneki važniji dokument iz kojeg je razvidna višedimenzionalnost evangelizacijskog događanja, kao i određeni značenjski pomak koji karakterizira razmišljanje učiteljstva o evangelizaciji.

Na Saboru izraz *evangelizacija* označava s jedne strane prvi navještaj Riječi,⁷ a s druge se strane njome ponekad označava cjelokupna služba Riječi.⁸ Taj izraz vrlo često biva rabljen u kontekstu govora o misijskom navještanju. Međutim u pokoncilskom razdoblju, kada dolazi do veoma snažnog buđenja interesa za evangelizaciju, taj izraz postupno dobiva sve više na značenjskom bogatstvu. Tako možemo spomenuti Rimsku sinodu biskupa iz 1971., posvećenu pravdi u svijetu. Tu se već evangelizacija shvaća cjelinski, usmjerena na integralno čovjekovo oslobođenje kada se tvrdi: "Djelovanje na ostvarenju pravde i sudjelovanje u preobrazbi svijeta tvore, po našem mišljenju, nesumnjivo konstitutivnu dimenziju navještaja evanđelja, tj. poslanja Crkve u otkupljenju ljudskog roda i oslobođenju svakog čovjeka."⁹

Na istoj crti razmišljanja je i pobudnica *Evangelii nuntiandi* Pavla VI., koja je zapravo Papin komentar rezultata Rimske sinode iz 1974. posvećene evangelizaciji u suvremenom svijetu. Papa u svojoj pobudnici razmišlja o značenju evangelizacije kao o "*bitnom poslanju Crkve*".¹⁰ U njoj vidi "jedan kompleksni proces sastavljen od različitih elemenata"¹¹ tako da "ni jedna djelomična definicija ne može izraziti tako bogatu, kompleksnu i dinamičnu stvarnost kakva je evangelizacija".¹² Pritom Papa navodi konstitutivne elemente evangelizacije kao što su: "*obnova čovječnosti, svjedočenje, izričiti navještaj, prljanje srca, ulazak u zajednicu, razne inicijative na području apostolata*".¹³

Inače jedna od Papinih temeljnih nakana prilikom sastavljanja ovog teksta bila je suprotstaviti se svim teološkim i pastoralnim

7 LG 17; AG 6.

8 PO 5; AG 2, 19, 29.

9 Sinodo dei vescovi, *La giustizia nel mondo*, u: Enchiridion Vaticanum, sv. 4, str. 1243.

10 EN 17.

11 EN 24.

12 EN 17.

13 EN 24.

razmišljanjima onih koji su tih godina u Južnoj Americi, ali i u Europi kršćansko otkupljenje shvaćali odveć jednostrano, kao horizontalno društveno oslobođenje, dok su zanemarivali eshatološko-spasenjski moment evanđeoskog oslobođenja. Stoga Pavao VI. prilazi problemu spasenja s izrazitim osjećajem za cjelovitost spasenja.

Tako on polazi od Isusa kao prvog evangelizatora i od njegove spasenjske poruke usmjerene na oslobođenje čitavog čovjeka. Stoga se na jednoj strani naglašava kako kroz evangelizaciju Isus Krist nudi "transcendentno, eshatološko spasenje" koje je u kontinuitetu, ali i u diskontinuitetu sa sadašnjom situacijom.¹⁴ S druge se strane uočava da je evanđelje navještaj integralnog oslobođenja te da zato postoji duboka sveza između evangelizacije i promicanja ljudskih vremenitih potreba koju Papa temelji na motivima antropološkog i evanđeoskog podrijetla.¹⁵

Dakle, koliko god Papa uvjerenost naglašava da se "nikada ne može poistovjetiti ljudsko oslobođenje sa spasenjem u Isusu Kristu",¹⁶ on ipak drži da je konačni plod evangelizatorskog poslanja Crkve potpuno ljudsko oslobođenje.¹⁷ Stoga ne čudi što EN inzistira i na evangelizaciji kulture koja se u mnogim svojim vidovima otuđila od evanđelja ili jednostavno u raznim dijelovima svijeta nije nikada ni bila prožeta evanđeoskim vrijednostima.¹⁸

Kada je pak riječ o Ivanu Pavlu II., valja reći da on od početka svojega pontifikata intenzivno razmišlja o evangelizaciji. U tome se nadahnjuje kako idejama pobudnice EN tako i čestim posezanjem za saborskom konstitucijom GS, gdje se u IV. poglavlju predočuje poslanje Crkve kao služenje u korist promicanja integralnog poziva čovjeka i čovječanstva.¹⁹ Stoga papa Wojtyła naglašava kako evangelizacija kao bitna zadaća Crkve nije svodiva samo na navještanje da je Isus Krist. Navještaj Isusa Krista usmjeren je na trajno preoblikovanje čitave ljudske povijesti, crpeći pritom od neiscrpnih bogatstava onoga koji je postao čovjekom.²⁰

14 EN 26-28.

15 EN 31.

16 EN 35.

17 EN. M. Fini, *Il magistero papale postconciliare sull' evangelizzazione e la sua "recezione" nella Chiesa*, u: *Rivista di teologia di evangelizzazione*, 3, 1998, str. 46.

18 EN 19-20.

19 U izradbi ovog poglavlja pastoralne konstitucije GS sudjelovao je u znatnoj mjeri i Karol Wojtyła. O tome vidi: M. Fini, *nav. dj.*, str. 49.

20 Vidi intervju koji je Papa dao A. Frossardu: A. Frossard, *Non abbiate paura*, Rusconi, Milano 1983., str. 226.

Ivan Pavao II., na tragu Pavla VI., nastoji u svom govoru o evangelizaciji nedvosmisleno izraziti uravnoteženu sintezu eshatološke i povijesne dimenzije globalnog poslanja Crkve. Evangelizacija se događa u dvjema perspektivama: *“Jedna je eshatološka perspektiva koja promatra čovjeka kao biće čije je buduće konačno određenje Bog; druga je povijesna perspektiva koja promatra tog istog čovjeka u njegovoj konkretnoj situaciji, utjelovljenog u današnjem svijetu.”* Zbog toga *“Crkva kada naviješta evanđelje, ne napuštajući svoj specifični evangelizatorski zadatak, nastoji postići da svi vidovi društvenog života u kojima se očituje nepravda dožive preobrazbu u smjeru pravednosti.”*²¹

Međutim, razmišljanje o evangelizaciji bilježi, po našem mišljenju, znatan pomak u dokumentu Tajništva za odnose s nekršćanima koji je 1984. objavljen pod naslovom *Stav Crkve prema sljedbenicima drugih religija. Razmišljanja i upute o dijalogu i misiji*. Tu se donosi vjerojatno najpotpuniji popis svih sastavnih elemenata evangelizatorskog poslanja Crkve. To poslanje obuhvaća: nazočnost i svjedočenje, zauzetost za služenje ljudima, promicanje društvenog oslobođenja, liturgijski život, molitvu i kontemplaciju, međureligijski dijalog te navještaj i katehezu.²²

Ovdje je evangelizacija, očito, poistovjećena s jednim procesom koji doseže svoj vrhunac u izričitom navještaju Isusa Krista (*kerygma*), katehezi i sakramentima. Svi elementi tog procesa, koliko god bili neizostavni, ipak nemaju isto mjesto ni istu vrijednost. Proces evangelizacije događa se sukladno zadanim uvjetima života, koji mogu ponekad sugerirati da se na duži ili kraći rok odustane od primjene nekog od navedenih elemenata evangelizacijskog procesa. Međutim, cjelokupni evangelizacijski proces postiže svoju puninu tek u kerigmatskom-misijskom navještaju.

Ovakav pristup problemu evangelizacije na neki je način zreli plod razmišljanja koje je na temu evangelizacije započelo na II. vaticanskom saboru, a nastavilo se u posaborskom vremenu, o čemu nedvojbeno svjedoče dokumenti dvojice navedenih papa.

21 Ivan Pavao II. u govoru *Agli operai*, održanom 3. srpnja 1980. u Sao Paulo u Brazilu., prema: M. Fini, *nav. dj.*, str. 50.

22 Tajništvo za odnose s nekršćanima, *Stav Crkve prema pripadnicima drugih religija*, KS, Zagreb 1987., br. 13.

3. POJAM NOVE EVANGELIZACIJE

Usporedno s promišljanjem sadržaja pojma evangelizacija od konca 70-ih godina pojavljuje se u nastupima i dokumentima Ivana Pavla II. sve češće pojam *nove evangelizacije*. Tako već prilikom svojega prvog posjeta Poljskoj 1979. Papa u Krakovu izjavljuje kako je "*nova evangelizacija započela kod križa u Novoj Huti*" te da se "*evangelizacija novog milenija treba nadovezati na nauk II. vatikanskog sabora*".

Nekoliko godina kasnije, na Haitima 1983., Papa prigodom slavlja o petstotoj obljetnici početka evangelizacije Latinske Amerike izražava svoje uvjerenje da "*je potrebna nova evangelizacija. Nova u svojoj gorljivosti, u svojim metodama i u svojem izrazu*".²³

Što pak podrazumijeva pod pojmom nove evangelizacije, Papa tumači, premda dosta uopćeno: u usmenom i pisanom obliku, u mnogobrojnim prigodama. Tu posebno možemo spomenuti postsinodalnu pobudnicu *Christifideles laici* (1989.), encikliku *Redemptoris missio* (1990.) te apostolsku pobudnicu *Tertio millennio adveniente* (1990.). Cilj nove evangelizacije Papa vidi, prema enciklici *Christifideles laici*, u "*obnovi kršćanskog tkiva društva*".²⁴

Ne želeći na ovome mjestu ulaziti u sporenje o tome koliko su europska društva u prošlosti stvarno bila kršćanska, držimo da je za sada dovoljno ukazati na Papino uvjerenje da su se moderna društva na Zapadu dobro udaljila od svojih kršćanskih korijena. Stoga Papa za vrijeme svojega govora u Santiagu de Composteli (1982.) dovikuje Europi: "*Pronađi ponovno samu sebe. Budi ono što jesi. Otkrij svoje izvore. Oživi svoje korijene*".²⁵

Općenito rečeno, iz Papina govora o modernom svijetu proizlazi jedno poprilično pesimistično gledanje na taj svijet koji je "*ostao bez duše*".²⁶ Tu je očita razlika u usporedbi s pristupom II. vatikanskog sabora. Za razliku od Papina pristupa, Sabor je modernom svijetu ipak pristupao stavljajući u prvi plan njegove pozitivne vrijednosti. No, s druge strane, Ivan Pavao II. zna da je Crkvi dano živjeti upravo u tom i takvom svijetu te ona baš u taj "*dramatični i očaravajući*" svijet treba unositi što više evanđeoskih vrijednosti. Na izazove tog

²³ Usp. M. Fini, *nav. dj.*, str. 50.

²⁴ *Christifideles laici*, 34. (u daljnjem tekstu navodi se kraticom CFL).

²⁵ Ivan Pavao II, *Atto europeo S. Giacomo di Compostela* (9.11.1982.), u: Doc. Cath. od 5.12. 1982., str. 1129.

²⁶ Ivan Pavao II, *Al simposio dei vescovi europei: Secolarizzazione ed evangelizzazione in Europa* (11.10.1985.), u: Il Regno, 19, 1985., str. 600.

svijeta treba odgovoriti “civilizacijom ljubavi”,²⁷ koja će, po svemu sudeći, biti plod nove evangelizacije. Ali da bi se to dogodilo, Crkva treba najprije evangelizirati sebe, tj. učiniti sve da se u njoj samoj dogodi evanđelje, da zažive zrele kršćanske zajednice. Jer takve su zajednice temeljni preduvjet nove evangelizacije.²⁸

Pritom Papa izričito razlikuje između misijskog poslanja “*ad gentes*”, redovitog pastoralna usmjerenog na samevangelizaciju crkvenih zajednica i nove evangelizacije. Adresati nove evangelizacije nisu, dakle, nekršćani, tj. pripadnici drugih religija i uopće oni koji ne poznaju *prvu evangelizaciju*, odnosno ljudi do kojih evanđelje još nikada nije doprlo na jedan milosni, psihološko i sociološko učinkovit način.²⁹ Nova evangelizacija je ponajprije upućena raskršćanjenim društvima Europe i Amerike, ali i onim ljudima i skupinama u trećem svijetu, koji su premda kršteni, “*izgubili živi osjećaj vjere ili se čak više ne priznaju članovima Crkve te žive daleko od Krista i njegova evanđelja*”.³⁰ Kod svih njih je zanimanje za kršćanstvo, kojemu su donedavno pripadali ili mu formalno možda čak još uvijek pripadaju, dramatično opalo.

Dakle, Papin govor o novoj evangelizaciji zapravo je snažan poticaj Crkvi da se konačno uhvati u koštac s problemom ubrzanog i stalnog slabljenja društvenog i vrijednosnog utjecaja kršćanstva u svim zemljama koje su do jučer, sociološki gledano, bile katoličke ili kršćanske. Papa vidi da se stvara jedno novo kulturno ozračje, koje ne ostavlja puno idejnog i psihološkog prostora za crkveno strukturirano kršćansko iskustvo i njegove temeljne vrijednosti. On bi taj trend htio zaustaviti.

4. NEKI TRAJNI SADRŽAJNI NAGLASCANI NOVE EVANGELIZACIJE

Uza svu veoma naglašenu upućenost govora o novoj evangelizaciji ipak se u Papinim razmišljanjima mogu uočiti neke konstante:

a) *Evangelizacija kulture*

Tu u prvom redu mislimo na odnos nove evangelizacije i kulture. Naime, gotovo svi dokumenti Ivana Pavla II. posvješćuju rastući raskorak između Crkve i mnogih kulturnih trendova suvremenosti.

²⁷ TMA 52.

²⁸ CFL 44.

²⁹ RM 32-34.

³⁰ RM 33.

Oni na razne načine izražavaju uvjerenje da suvremena društva i njihova prevladavajuća kulturna matrica nisu više prirodni saveznik kršćanske Crkve. U tom novom kulturnom ozračju, koje karakterizira radikalni pluralizam, pojmovi kao što su evanđelje, Crkva, vjera, obraćenje, križ, uskrsnuće, istina, nisu potpuno nepoznati, ali jednom velikom broju naših suvremenika oni izgledaju banalni i otrcani dugom i, po njihovom mišljenju, ne odveć uspješnom povijesnom uporabom. Tako se stvaraju kulture u kojima kršćanstvo sve više biva potisnuto na rub društva. No, kršćani se, prema Papi, ne bi nikako smjeli pomiriti sa zatvaranjem u kulturni geto rastuće vlastite društvene beznačajnosti. Stoga Papini dokumenti govore o potrebi nove evangelizacije pojedinačnih ljudskih svijesti i savjesti, ali i o evangelizaciji kulturnog ozračja.

Papa, naime, pristupa čovjeku kao biću kulture i u tome zapravo prihvaća polazište suvremene antropologije koja čovjeka definira kroz kulturu, shvaćenu kao društveno-psihički kontekst u kojem se događaju razni oblici ljudskog zajedništva, proizvodnje, čovjekove nade i tjeskobe.³¹ Međutim, kulturi je poradi njezinih *strukturalnih grijeha* kao što su sekularizam, ateizam, nasilje, odvajanje od kršćanske vjere pa čak i od samih ljudskih vrednota, nesposobnost davanja odgovora na najdublja pitanja ljudskog srca itd. potrebita *metanoia*. Potrebno je "sve poduzeti u smjeru plodne evangelizacije kulture, odnosno, točnije rečeno, kulturâ".³²

Pritom Papa polazi od uvjerenja da "konkretno, samo unutar kulture i kroz kulturu kršćanska vjera ostaje povijesnom i stvarateljicom povijesti".³³ Evanđelje samo po sebi stvara kulturu.³⁴ No, danas je i u tradicionalnim kršćanskim zemljama došlo do "teškog rascjepa"³⁵ između Evanđelja i kulture, "između vjere i kulture, vjere i života".³⁶ U tome Ivan Pavao II., kao i već prije njega Pavao VI., vidi dramu našeg vremena.³⁷

Ali kako evangelizirati kulturu, o tome u Papinim enciklikama nalazimo vrlo malo konkretnih naputaka. On, međutim, u tom kontekstu osobito inzistira na ulozi laika. Njih bi crkve trebale, kada je riječ o laičkom angažmanu na polju kulture, posebno one

31 Ivan Pavao II., *Discorso all'Università di Coimbra* (8. listopada 1982.).

32 CFL 44.

33 CFL 44.

34 Ivan Pavao II. je o tome govorio u svom obraćanju UNESCO 2. lipnja 1980.: usp. J. Dupuis, *nav. dj.*, str. 416.

35 Ivan Pavao II., *Pontificium consilium de cultura*, u: EV, 13, str. 1087.

36 Sinoda za Europu, *Svjedoci smo Krista koji nas je oslobodio*, u: EV, 13, str. 389.

37 CFL 44.

medijske, nesebično podržavati "što primjerenijim materijalnim, intelektualnim i pastoralnim sredstvima". Kršćanski laici se potiču "da budu gdje god je stijeg srčanosti i umnog stvaralaštva, na povlaštenim mjestima kulture, kao što su svijet škole i sveučilišta, prostori znanstvenog i tehničkog istraživanja, mjesta umjetničkog stvaranja i humanističkog razmišljanja".³⁸

b) Inkulturacija

Sukladno naučavanju II. vatikanskog sabora o nužnosti inkarnacije Kristove poruke i njezina navještaja u određenu kulturu,³⁹ Ivan Pavao II. insistira na inkulturaciji kao na nužnom metodološkom postupku u procesu evangelizacije i reevangelizacije kultura. Riječ je o procesu koji je obilježio cijeli povijesni hod Crkve. Sam proces inkulturacije "znači najdublju preobrazbu izvornih kulturnih vrednota njihovom ugradnjom u kršćanstvo i ucjepljenje kršćanstva u razne kulture".⁴⁰ No, u Bologni 1988. Papa govori o novoj evangelizaciji kao o "novoj inkulturaciji".⁴¹ Pritom se, očito, ne misli samo na kulture u kojima su udomaćeni veliki nekršćanski religijski sustavi nego i na novu kulturu Zapada. Naime, ta kultura je u mnogim svojim segmentima u međuvremenu postala drugačijom od tradicionalne europske kulture u kojoj se kršćanstvo bilo inkulturiralo na svojim počecima te se zbog toga kršćanski navještaj, ako želi biti djelotvoran, treba ponovno inkulturirati, ali sada već u modernu i postmodernu kulturu Europe.⁴² I tu Papa naglašava nezamjenjivost angažmana kršćanskih laika, čija nazočnost u mjestima produkcije suvremene kulture "teži ne samo priznanju i eventualnom pročišćavanju kritički odvajnutih elemenata neke kulture nego i njihovu uzdignuću kroz izvorno bogatstvo Evandjelja i kršćanske vjere".⁴³

c) Nova evangelizacija Europe

Papa je svjestan do kakvog je odmaka došlo između sadašnje europske kulture i vjere Crkve. Zahvaljujući utjecaju praktičkog

38 CFL 44

39 GS 44.

40 RM 52

41 Usp. M. Fini, *Annunciare il Vangelo nel compimento del moderno*, u: *Il Regno*, 2, 1993., str. 53.

42 Sinodo per l'Europa, *Siamo testimoni di Cristo che ci ha liberato*, str. 393.

43 CFL 44.

ateizma i materijalizma u Europi, mnogi žive kao da Boga nema.⁴⁴ Vrijednosti koje Europa duguje kršćanskoj matrici dijelom su odbačene a dijelom su sačuvane, ali im se je dalo jedno sasvim imanentno utemeljenje.⁴⁵ Stoga on uvijek nanovo, u najraznovrsnijim prigodama govori o nužnosti nove evangelizacije u Europi. Jer duhovna situacija Europe za Crkvu i kršćanstvo općenito zapravo znači *“najradikalniji izazov koji povijest uopće poznaje”*.⁴⁶ Europa se danas nalazi pred velikim izazovom: da li ponovno izabрати Boga?⁴⁷ Prema tome Europa se ne može više jednostavno pozivati na prethodnu kršćansku baštinu, nego je treba potaknuti *“da ponovno pronade izgubljene temelje”*,⁴⁸ da svoju budućnost izabere *“u susretu s osobom i porukom Isusa Krista”*.⁴⁹ A to je, vjeruje optimistično Ivan Pavao II., moguće postići *“jednom novom kvalitetom evangelizacije”* koja će u prvom redu biti *“nova evangelizacija kulture uz pomoć koje treba ponovno zasijati one ‘sjemenke’ kršćanstva koje su u prošlosti donijele tako obilne plodove”*.⁵⁰

Na kritike upućene ovom projektu kako se ovdje zapravo radi o nekoj vrsti “restauracije” Europe iz prošlih vremena, koja na neki način pretpostavlja poistovjećivanje europske kulture i kršćanstva, na Sinodi za Europu se čulo pomalo neuvjerljivo kako nije riječ o tome, nego o poticajima upućenima Europi *“da ponovno otkrije kršćanske korijene i da uspostavi jednu puno dublju civilizaciju koja će biti uistinu više kršćanska, a time i humanija”*,⁵¹ Kršćanska vjera tvori, naime, *“trajni i duboki temelj Europe”*. Ona je *“Europi dala formu, utiskujući u njenu kolektivnu svijest neke vrijednosti temeljne za čovječanstvo”* kao što su ideja o transcendentnom i slobodnom Bogu koji ljubi čovjeka, pojam osobe i ljudskog dostojanstva te ideju temeljnog bratstva svih ljudi.⁵²

44 Sinodo per l'Europa, *nav. dj.*, str. 385.

45 Sinodo per l'Europa, *nav. dj.*, str. 387.

46 Ivan Pavao II., *Ai vescovi spagnoli, in visita ad limina, il 19.12.1986*, u: M. Fini, *nav. dj.*, str. 47.

47 Sinodo per l'Europa, *nav. dj.*, str. 385.

48 Ivan Pavao II., *Alla conferenza episcopale della Scandinavia*, 1. 06. 1989., usp. M. Fini, *nav. dj.*, str. 47.

49 Sinodo per l'Europa, *nav. dj.*, str. 387.

50 Ivan Pavao II., *Al Consiglio delle conferenze episcopali d'Europa*, usp. M. Fini, *nav. dj.*, str. 47.

51 Sinodo per l'Europa, *nav. dj.*, str. 389.

52 *Isto*, str. 386-387.

5. POKUŠAJ TIPOLOGIZACIJE NEPOSREDNIH ADRESATA NOVE EVANGELIZACIJE

Govor o novoj evangelizaciji na koji nailazimo u Papinim dokumentima uglavnom je tek prva idejna skica tog zahtjevnog projekta. Papa se o njemu izražava na veoma uopćen način, tako da bi poneki komentator želio vidjeti jednu novu encikliku koja će se izričito pozabaviti temom nove evangelizacije.⁵³ Naime, do sada je tu temu Papa ipak obrađivao tek usput, u kontekstu neke druge tematike, kao što su laici, misije itd. Tako, kada je riječ o konkretnim naslovniciima nove evangelizacije, u dokumentima nalazimo vrlo malo potankosti. Stoga autori koji pišu o novoj evangelizaciji najčešće sami pokušavaju pobliže odrediti nekoliko temeljnih kategorija ljudi koji bi imali biti izravan cilj nove evangelizacije.

Prema tipologiji katoličkoga sociologa kulture, H. Carriera, to su ponajprije ljudi na Zapadu poznati kao "*novi bogataši*".⁵⁴ Riječ je o ljudima koji potječu dijelom iz maloga i srednjeg građanstva, a dijelom iz pučko-ruralnih ambijenata. Ti ljudi su u mnogočemu učinili svojim temeljne vrijednosti i stavove liberalnog društva obilja. Udaljivši se od svih onih temeljnih psiholoških i vrijednosnih odrednica koji odlikuju *anawim Jahve*, oni sebe doživljavaju kao bogate i zadovoljne, ljubomorno usredotočene na svoje imanje, svoje potencijale. Tim ljudima treba pristupati sa simpatijom i omogućiti im da uvide svoju konstitutivnu ograničenost, svoje duhovno siromaštvo koje ih usmjerava prema Bogu kao apsolutnom temelju njihova bića.

Na drugome mjestu nalaze se ljudi čija je prvotna vjera jednostavno izgubila svoje korijene te nikada nije dosegla neku zamjetnu dubinu. Najčešće su ih prva evangelizacija i redoviti pastoral zahvatili tek površno i nedostatno. Nedostatak solidno interioriziranih osobnih motiva kao i nedostatak vlastita iskustva Krista učinili su svoje. Tome treba pribrojiti i često puta nepostojanje podrške od strane žive kršćanske zajednice. Njihova vjera je malo pomalo slabila i na kraju dospjela u stanje umrtvljenosti.

Treću kategoriju tvore oni nominalni kršćani koji na razini prakse žive u stanju indiferentizma. Zapravo, ti ljudi su najčešće potisnuli svoju vjeru. Budući da vjeru, koja je u njihovom slučaju

⁵³ B. Mondin, *Nuova evangelizzazione dei paesi d'antica cristianità*, u: Cristo, chiesa, missione. Commento alla Redemptoris Missio, Urbaniana, Roma 1992., str. 194.

⁵⁴ Prema nedavno objavljenom istraživanju M. Tomke i P. Z. Zulehnera pod naslovom *Religion in den Reformländern Ost (Mittels) Europas* najviše neskloni religiji su baš "*novi bogataši*" i menadžeri, usp. Rö, *Wird die Kirche untergehen. Osteuropäische Ansichten - zehn Jahre danach*, u: Christ in der Gegenwart, 37, 1999., str. 300.

ostala u stanju infantilizma, bez osobnog produbljanja, poistovjećuju - sukladno raširenom pučkom obrascu - s represivnim moralizmom, oni je najčešće potiskuju na rub životnih interesa i prakse. Pritom opravdanje za to potiskivanje nalaze u potrebi za slobodom od otuđenja koje, navodno, u njima izazivaju kršćanstvo i Crkva moralistički shvaćeni.⁵⁵

Za sva ova tri profila ljudi kojima je upućena nova evangelizacija teško je reći da je njihov vjerski interes u potpunosti nestao. Taj interes je najčešće prikriven drugim, neposrednijim, "važnijim" interesima i preokupacijama. Zanimljivo je da se ti ljudi danas takvoga svojeg stava više ne stide, nego ga javno očituju. Nekoć je bilo drugačije. U vremenima tzv. kršćanskog društvenog poretka društveni pritisak je prisiljavao mnoge na religijski konformizam, koji se iskazivao u masovnoj vjerskoj praksi. Danas je to, međutim, sve više i više stvar prošlosti i, kako se čini, tako će to ostati i u predvidivoj budućnosti.

Možda i u tome leži jedan dio spomenute "dramatičnosti i privlačnosti" današnjeg vremena i svijeta, o čemu govori Ivan Pavao II., ako ta nova situacija prisiljava čovjeka pojedinca da se odluči preuzeti na sebe svoj dio odgovornosti. Sklanjanje u masu postaje religijski sve manje privlačno pa i sve manje moguće. Ali to nije sve. Mnogi ljudi se u novonastajućem kulturnom ozračju osjećaju toliko usamljenima da ih to čini tjeskobnima, nesigurnima, smućenima i lakovjernima. I upravo u situaciji jedne takve egzistencijalno-duhovne samoće očituje se često, zapaža Carrier, njihov zapreteni religiozni interes. To se događa kada ih osobno potrese i osvoji riječ prihvaćanja koja dolazi iz doktrinarno, organizacijski pa i emotivno kompaktnog ambijenta jedne od mnogobrojnih novonastalih religijskih skupina i pokreta.

Ipak, od svih religijsko-psiholoških profila od kršćanske vjere otuđenih ljudi, najproblematičniji profil predstavljaju oni koji su, u skladu s dominantnim postmodernim mentalitetom, postali nesposobni prionuti uz bilo koje snažnije osmišljavanje života. Ti ljudi zaziru od "jakih istina", od bilo kojeg angažmana za veliku stvar koji bi ih potaknuo da izađu iz sebe samih. Oni su najčešće zatvoreni u neku vrst moralne autarhije. Ono, međutim, što dodatno otežava uspješan evangelizacijski kontakt s takvim ljudima, jest činjenica da raznovrsni suvremeni trendovi takvo naglašeno individualističko stanje duha uporno uzdižu na razinu "normalnog", društveno prihvaćenog sustava življenja.⁵⁶

⁵⁵ H. Carrier, *Nuova evangelizzazione*, u: R. Fisichella (pr.), *Dizionario di teologia fondamentale*, Cittadella, Assisi, 1990., str. 422-423.

⁵⁶ H. Carrier, *nav. dj.*, str. 422-423. B. Mondin predlaže jednu malo drugačiju tipologiju naslovnika nove evangelizacije u kojoj strukturirajuću ulogu, uz nega-

6. ZAKLJUČNA ZAPAŽANJA

1. Očito je da se govor o novoj evangelizaciji u iskazima središnjeg učiteljstva Crkve dobrim dijelom kreće na razini jednoga globalnog projekta koji treba pobliže konkretizirati. Riječ je o sve u svemu globalnim smjernicama, a ponekad i o listi dobrih želja, koje bi trebale biti teološki razrađene i ugrađene u konkretne pastoralne strategije pojedinih mjesnih crkava. Tako se npr. u talijanskoj Crkvi radi na tzv. kulturnom projektu (*progetto culturale*) kojim se želi priskrbiti evanđeoskim vrijednostima više nazočnosti i djelotvornosti u talijanskoj kulturi. Tu možemo spomenuti i najnoviji dokument Papinskog vijeća za kulturu u kojem se pod naslovom *Za pastoral kulture* nude konkretne sugestije mjesnim crkvama u razradi pastoralne strategije na području kulture koja će biti primjerena lokalnim okolnostima.⁵⁷

2. Kada je riječ o izvorištu Papina inzistiranja na novoj evangelizaciji, čini nam se da je ono dvojako. U prvom redu, to je njegova već spomenuta turobna percepcija modernog društva na Zapadu, posebice u Europi. Ne čudi stoga što on suvremeni društveni trenutak opisuje sljedećim izrazima: "čovječanstvo je u opasnosti"⁵⁸, "teško vrijeme"⁵⁹ "znakovi i pokazatelji smrti postali su osobito prisutni i učestali", "tamne boje čovječanstva."⁶⁰ Ovaj Papa drži da je suvremeno društvo zahvaćeno dubokom "krizom civilizacije",⁶¹ koju definira pojmovima kao što su sekularizacija, ateizam, vjerski indiferentizam, moralni relativizam, rascjep između evanđeoskih vrijednosti i života.⁶²

S druge strane, nameće se dojam da razmišljanja o nužnosti nove evangelizacije imaju svoje nadahnuće u Papinom, u više navrata izraženom osobnom proročkom predosjećaju i iščekivanju kako za Crkvu s Velikim jubilejem dolazi jedno izvanredno vrijeme koje joj Božja providnost priprema. Odatle i potreba za novim pojačanim

itivni odnos mnogih suvremenika prema "specifično kršćanskim vrijednostima" igra i njihov skeptički odnos prema "moralnim i metafizičkim načelima" ljudskog uma. On tako govori o sekulariziranom čovjeku, čovjeku bez načela, čovjeku podložnom instrumentalnim vrijednostima, usp. B. Mondin, *nav. dj.*, str. 196-201.

57 Pontificio consiglio della cultura, *Per una pastorale della cultura*, u: *Il Regno*, 15, 1999., str. 482-495.

58 DV 65.

59 DV 26.

60 DV 57.

61 TMA 52.

62 TMA 36; CFL 34.

evangelizacijskim angažmanom svijetu.⁶³ Tako Papa govori o “*novom proljeću kršćanskog života koje će morati pokazati Veliki jubilej ako kršćani budu poslušni djelovanju Duha Svetog*”⁶⁴ te “*o novoj punini vremena koju označava godina 2000*”.⁶⁵ On ovo naše vrijeme opisuje kao “*uzvišen i potresan povijesni trenutak*”⁶⁶ kojemu “*kraj drugog milenija otvara nešto kao novu perspektivu*”.⁶⁷ Nadalje, Papa izražava uvjerenje da sve ono što je Duh Sveti učinio jedanput u punini vremena “*može postati sadašnjim u novom razdoblju čovjekove povijesti na zemlji, u godini dvijetisućitoj poslije Kristova rođenja na zemlji*”⁶⁸ te da je “*potrebno otkriti znakove nade u ovom posljednjem dijelu stoljeća*”.⁶⁹ Zbog svega toga on je uvjeren da je “*kucnuo čas nove evangelizacije*”.⁷⁰

Ovo uvjerenje Ivana Pavla II. zacijelo pokazuje iznimno veliku bliskost s govorom Ivana XXIII. na kraju prvog zasjedanja II. vatikanskog sabora, u kojem on vezuje nastavak rada Sabora uz svoju viziju *Novih Duhova* za Crkvu.⁷¹ Uostalom, i Ivan Pavao II. izričito govori ne samo o Duhu kao glavnom djelatniku nove evangelizacije te o Saboru kao “*ponovnom izlivanju Duha Pedesetnice*”⁷² nego i o novoj evangelizaciji kao fenomenu koji se na određeni način rađa “*iz vtzije II. vatikanskog sabora*”.⁷³

Usto treba primijetiti da se ta intuitivna napetost i neodložnost koja prožimlje govor Ivana Pavla II. o novoj evangelizaciji može, vrlo vjerojatno, pripisati i Papinoj intimnoj slutnji kako je Marija uočljivo djelatna upravo u ovom predjubilejskom vremenu. Pa tako on zapaža “*prisutnost Kristove Majke u povijesti, a posebno za vrijeme ovih zadnjih godina koje prethode godini 2000*”⁷⁴ te njoj izričito pripisuje

63 CFL 2.

64 TMA 18.

65 DV 66

66 CFL 3.

67 RM 49.

68 TMA 51.

69 TMA 46.

70 CFL 34.

71 E. Schick, *Događaj stoljeća. Osvrt na Drugi vatikanski sabor nakon 30 godina*, u: *Koncil u Hrvatskoj*, CUS, Split 1996., str. 145-146.

72 CFL 2.

73 TMA 21.

74 RM 31.

utjecaj na ostvarenje miroljubivog raspleta 1989 koji nitko nije očekivao.⁷⁵

3. Nadalje treba odati priznanje Ivanu Pavlu II. koji, na tragu Sabora, napušta tradicionalni apologetski stav i priznaje kako su za gubljenje vjerodostojnosti i utjecaja Evanđelja u društvu i kulturi dijelom odgovorni i sami kršćani pa i crkvene institucije. Pritom on govori o udaljavanju kršćana od Duha Kristova, i o *“raznim oblicima antisvjedočanstva i sablazni”* koje su pružili kršćani kroz povijest.⁷⁶ Papa usto spominje i *“bolne razdore među kršćanima”* te ukazuje na njihove *“metode netolerancije pa čak i nasilja u služanju istini”*⁷⁷ koje su uzrokovale *“gušenje mišljenja drugog ili barem njegovo marginaliziranje”*.⁷⁸ Izražavajući duboko žaljenje zbog tih protuevanđeoskih ponašanja Ivan Pavao II. potiče kršćane da se ubuduće pridržavaju zlatnog saborskog načela da se *“istina ne nameće drugačije nego snagom same istine”*.⁷⁹

Ono, međutim, što Papa nažalost nije, po našem mišljenju, dovoljno posvijestio, jest da su se dugostoljetna kriva ponašanja kršćana nataložila u institucijama, pravnim regulama, pučkom kršćanstvu, kurijalnom mentalitetu koji još i danas rađaju sličnim ponašanjima kod mnogih kršćana. Stoga je nužna pretpostavka uspješne nove evangelizacije odvažno razotkrivanje i odlučno napuštanje svih onih misaonih, mentalitetnih, strukturalnih i teoloških obrazaca u Crkvi koji znatno pridonose tome da se evanđelje banalizira u očima naših suvremenika.

4. Nova evangelizacija prema shvaćanju Ivana Pavla II. pretpostavlja višedimenzionalni, kompleksni pojam evangelizacije, kakav se iskristalizirao u pokoncilskoj sinodalnoj i teološkoj diskusiji. Takvo poimanje evangelizatorskog poslanja Crkve u stanju je ponuditi dovoljno prostora za sve članove Crkve. Pritom posebno mislimo na mogućnost mnogovrsnog angažmana laika u različitim dimenzijama evangelizacije, bilo da je riječ o redovitom pastoralu, misijskom poslanju ili o djelatnostima nove evangelizacije.

6. Ono, međutim, što po našem mišljenju ostaje nerazjašnjeno u Papinom govoru o evangelizaciji kulture, jest to kako bi imala izgledati evangelizacija kulture u jednom pluralističkom društvu koje se sve više afirmira. Možda bi u vremenu kada je kršćanstvo postalo

⁷⁵ TMA 27.

⁷⁶ TMA 33.

⁷⁷ TMA 34.

⁷⁸ TMA 35.

⁷⁹ TMA 35.

tek jedan od mnogobrojnih čimbenika u procesu proizvodnje kulture određenog društva, bolje bilo govoriti umjesto o evangelizaciji kulture o nesebičnom služenju kršćana svim autentičnim ljudskim, tj. religijskim, etičkim i estetskim vrijednostima, ma gdje god se oni nalazili, odnosno o njihovom upornom osporavanju svega onoga što u nekoj kulturi potire čovjeka i njegov cjelinski shvaćen identitet. Jer, kako se čini, došlo je vrijeme u kojem kršćanstvo, a vjerujem i druge religije, jednostavno više ne može pretendirati na neku "svoju specifičnu" kulturnu sintezu nego mu je dano živjeti vrijednosti evanđelja unutar kulture koja je zajednička i drugima.

THE MEANING OF EVANGELIZATION AND NEW EVANGELIZATION IN THE CHURCH TEACHING ACCENTS

Summary

The accents of church teaching circles about the new evangelization have resulted from the perception of great variance between the values of gospel and contemporary culture. But, taking sides about this topic is marginal and fragmentary.

Therefore, analyzing the major Vatican document, in particular the reflections of John Paul II, the author tries, on the basis of rather general accents on new evangelization, to perceive the basic elements and prevailing structural stresses of that pastoral project.

In this first part the author presents the major significant moves, which have been present on the level of central teaching for many decades, in understanding the sense and range of evangelization, since the long postcouncil discussion on the evangelizing mission of Church represents the natural context of new evangelization reflections.

In the second part the author reconstructs the stresses and constants of the idea of new evangelization.

In concluding observations the author gives the motives that encourage John Paul II., to speak about new evangelization. He also points out to some understatements of that evangelization project.